

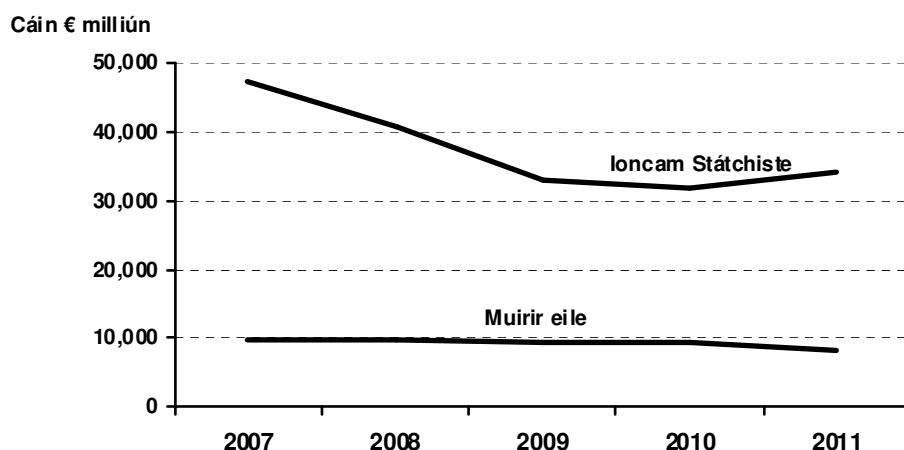
8 Toradh loncaim 2011

- 8.1** Is é an phríomhfheidhm atá ag na Coimisinéirí loncaim na cánacha a bhailiú don rialtas lárnach. Déantar na méideanna sin a bhailiú agus déantar iad a íoc isteach i gcuntas Stáitchiste an Phríomh-Chiste. Tá freagrach sannta do na Coimisinéirí loncaim freisin as raon dleachtanna agus tobhaigh is iníoctha le ranna agus gníomhaireachtaí eile a bhailiú, lena n-áirítear Árachas Sóisialta Pá-Choibhneasa (ÁSPC) a íoctar isteach sa Chiste Árachais Shóisialaigh.
- 8.2** Tá na Coimisinéirí loncaim freagrach as a chinntiú go ndéanann daoine inchánach clárúchán chun críoch cánach, go dtíolacann siad tuairisceáin chruinne cánach agus go n-íocann siad na cánacha agus na dleachtanna go léir de réir mar a thagann siad chun bheith dlíte. Gné den chóras bailiúcháin is ea aisíocaíochtaí cánach freisin. Mar shampla, íoctar CBL le trádálaí más rud é, laistigh de thréimhse áirithe CBL, gur mó an CBL a éiríonn ar cheannacháin ó sholáthróirí ná an CBL a muirearaíodh ar dhíolacháin le custaiméirí. Eisítear aisíocaíochtaí freisin i gcás inar mó an réamhcháin a íoctar ná an cháin iomlán is iníoctha nó i gcás ina bhfuil an cáiníocóir i dteideal faoisimh chánach nó liúntais a fháil ar faoisimh nó liúntais iad nach ndéantar éileamh ina leith an tráth a dhéantar an tuairisceán cánach.
- 8.3** Sa chaibidil seo, déantar scrúdú ar na príomhthreochtaí maidir leis na méideanna a bailíodh idir na blianta 2007 agus 2011.

An tloncam a Bailíodh

- 8.4** I bhFíor 8.1, tugtar achoimre ar na méideanna a bailíodh idir na blianta 2007 agus 2011 arna miondealú idir cánacha a bailíodh lena n-aistriú chuig an rialtas lárnach agus muirir is iníoctha le ranna agus cistí eile.

Fíor 8.1 Ioncam Stáitchiste agus Muirir Eile 2007 go 2011

Foinse: Cuntais ar Fháiltais Ioncam an Stáit 2007 go 2011

- 8.5** Idir na blianta 2007 agus 2011, tháinig laghdú gach bliain ar an méid iomlán a bhailigh na Coimisinéirí loncaim. Sa bhliain 2011, áfach, tháinig méadú €1 billiún ar an méid iomlán a bailíodh – is ionann sin agus méadú 2.6% i gcomparáid leis an mbliain 2010. Tríd is tríd, tá an méadú (glan) sin inchurtha i leith thabhairt isteach an Mhuirir Shóisialaigh Uilígh agus an tobhaigh ar scéimeanna pinsin, ar méadú é a tharla fritháireamh maidir leis de bharr laghduithe ar fháiltais ó Cháin Chorporáide agus ó CBL.

8.6 Tá achoimre le fáil i bhFíor 8.2 ar an méid iomlán cánach a bailíodh agus a aistríodh ina dhiaidh sin chuig an Státhchiste, chomh maith leis na méideanna a bailíodh thar ceann gníomhaireachtaí eile, do na blianta ó 2007 go 2011.

Fíor 8.2 Bailiú agus Aisíoc Ioncaim 2007 go 2011

	2007	2008	2009	2010	2011	<i>Athrú ó 2010 go 2011</i>
	€m	€m	€m	€m	€m	
An méid comhlán a bailíodh	66,148	60,061	50,744	47,559	48,427	+1.8%
Aisíoc cánacha agus dleachtanna	(9,137)	(9,178)	(8,148)	(6,420)	(6,269)	-2.4%
Aisíoc muirear eile	(75)	(71)	(82)	(86)	(58)	-32.5%
An glanmhéid a bailíodh	56,936	50,812	42,514	41,053	42,100	+2.6%
Ina n-áirítear:						
Cáin Ioncaim	13,582	13,195	11,839	11,265	13,814	+22.6%
Cáin Bhreisluacha	14,519	13,432	10,638	10,102	9,752	-3.5%
Mál	5,835	5,432	4,734	4,667	4,704	+0.8%
Cáin Chorparáide	6,393	5,071	3,890	3,944	3,500	-11.2%
Dleachtanna stampa	3,244	1,763	1,001	962	1,383	+43.8%
Cáin Ghnóchan Caipitiúil	3,097	1,424	544	345	416	+20.6%
Cáin Fháiltas Caipitiúil	391	343	256	237	244	+3.0%
Dleachtanna custam	273	245	208	229	240	+4.8%
Ioncam Státhchiste	47,334	40,905	33,110	31,751	34,053	+7.3%
Árachas Sóisialach Pá- Choibhneasa	9,404	9,707	9,207	9,110	7,857	-13.8%
Tobhach Tobac ^a	168	168	168	168	168	—
Tobhach Comhshaoil	22	26	24	19	16	-15.8%
Eile	8	6	5	5	6	+20.0%
Muirir eile	9,602	9,907	9,404	9,302	8,047	-13.5%

Foinse: Cuntas ar Fháiltas Ioncam an Stáit 2007 go 2011

Nóta: a Foráiltear le halt 3 den Acht Leithreasa 1999 (arna leasú) go ndéanfar méid arna chinneadh ag an Aire Airgeadais a íoc gach bliain le Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte as na fáiltas ón Dleacht Mál ar Thobac.

An Muirear Sóisialach Uilíoch

8.7 I gcomparáid leis an mbliain 2010, tháinig glanmhéadú €2.5 billiún ar fháiltas Chánach Ioncaim sa bhliain 2011. Is mar gheall ar na nithe seo a leanas a tharla na méaduithe sin:

- €3.1 billiún a bailíodh sa bhliain 2011 i leith an Mhuirir Shóisialaigh Uilígh a tugadh isteach le héifeacht ón 1 Eanáir 2011
- laghdú fritháirimh mar gheall ar dheireadh a chur leis an tobhach ioncaim (bhailigh na Coimisinéirí Ioncaim €1.45 billiún sa bhliain 2010 ar mhodh tobhaigh ioncaim)
- méaduithe eile a d'éirigh go príomha mar gheall ar laghduithe ar chreidmheasanna cánach agus mar gheall ar íslú na mbandaí cánach.

- 8.8** Tá an Muirear Sóisialach Uilíoch iníoctha má tá ioncam duine aonair níos mó ná €10,036 sa bhliain.¹ Is iad seo a leanas na rátaí: 2% i ndáil leis an gcéad €10,036, 4% ar an gcéad €5,980 eile agus 7% ar an iarmhéid. Déantar na rátaí a mhodhnú in imthosca áirithe i ndáil le daoine aonair atá 70 bliain d'aois nó os a chionn nó i ndáil le daoine aonair a bhfuil cárta liachta iomlána acu. Ghlac an Muirear Sóisialach Uilíoch ionad an tobhaigh ioncaim agus an tobhaigh sláinte (ar a dtugtar an ranníoc sláinte freisin) araon.²
- 8.9** Idir na blianta 2010 agus 2011, tháinig glanlaghdú €1.3 billiún ar an méid ÁSPC a bhailigh na Coimisinéirí Ioncaim thar ceann na Roinne Coimirce Sóisialaí. Tharla an laghdú sin mar thoradh ar thionchar na nithe seo a leanas le chéile:
- laghdú ar mhéideanna a bailíodh mar gheall ar dheireadh a chur leis an tobhach sláinte – bhí an tobhach sláinte á bhailiú ag na Coimisinéirí roimhe seo mar chuid de ÁSPC agus íocadh na méideanna sin leis an Roinn Coimirce Sóisialaí mar mhéid comhchodach (sa bhliain 2010, fuair an Ciste Árachais Shóisialaigh €1.9 billiún i leith an tobhaigh sláinte)³
 - méaduithe mar gheall ar athruithe ar rialacha agus rátaí ÁSPC a fógraíodh i mBuiséad 2011 – i measc na n-athruithe áiríodh deireadh a chur leis an uasteorainn tuillimh bhliantúil agus méadú ar an ráta do dhaoine féinfhostaithe – ó 3% go 4%.

Tobhach ar Scéimeanna Pinsin

- 8.10** Sa bhliain 2011, tháinig glanmhéadú €421 mhilliún ar na fáлтаis ó dhleacht stampa. Bhí suim €463 mhilliún san áireamh sna fáлтаis sin, ar suim í a d'éirigh as tobhach ar scéimeanna pinsin. Rinneadh tobhach dleachta stampa, is é sin le rá, 0.6% de luach na sócmhainní atá faoi bhainistiú scéimeanna pinsin, a thabhairt isteach sa bhliain 2011.
- 8.11** Oibreoidh an tobhach do gach bliain ó 2011 go 2014 d'fhonn €470 milliún a bhailiú in aghaidh na bliana chun na bearta éagsúla atá leagtha amach sa Tionscnamh Post a mhaoiniú.

Athruithe ar Chánacha Eile

- 8.12** Sa bhliain 2011, bhí na fáлтаis ó Cháin Chorporáide €444 mhilliún (11%) níos ísle ná mar a bhí sa bhliain 2010. Thug na Coimisinéirí Ioncaim dá n-aire maidir le híocaíochtaí Cánach Corparáide ina raibh suim €251 mhilliún - suim a bhí comhionann le 7% de na fáлтаis sa bhliain 2011 – go bhfuarthas í isteach i gceann amháin de chuntais tráchtála bainc na gCoimisinéirí Ioncaim ar an 28 Nollaig 2011 ach nach raibh an tsuim sin ar fáil lena haistriú chuig an Stáitchiste go dtí tús mhí Eanáir 2012. Mar thoradh air sin, déanfar na fáлтаis sin a thuairisciú i gcuntas na bliana 2012.
- 8.13** Tháinig laghdú €350 milliún (3.5%) ar na fáлтаis ó CBL. D'fhéadfadh sé gur tharla cuid den laghdú mar gheall ar laghdú ar an ráta CBL i gcás earraí agus seirbhísí áirithe, go háirithe nithe a bhaineann leis an tionscal fáilteachais ar ina leith a laghdaíodh an ráta ó 13.5% go 9% i mí Iúil 2011.
- 8.14** Maidir leis an gcuid eile den mhéadú ar chánacha agus ar dhleachtanna eile, lena n-áirítear Cáin Ghnóchan Caipitiúil agus dleachtanna Máil, b'ionann é agus suim €126 mhilliún.

1 Le héifeacht ón 1 Eanáir 2012. Sa bhliain 2011, bhí an Muirear Sóisialach Uilíoch iníoctha i gcás inar mhó ná €4,004 ioncam iomlán duine aonair.

2 Cuireadh an tobhach ioncaim i bhfeidhm de réir ráta 2% den ioncam suas go €75,036; 4% ar ioncam idir €75,037 agus €174,980 agus 6% ar ioncam os cionn €174,980. Cuireadh an tobhach sláinte i bhfeidhm de réir ráta 4% ar ioncam suas go €75,036 agus 5% ar ioncam os cionn €75,036.

3 Cuntais an Chiste Shóisialaigh Árachais amhail an 31 Nollaig 2010.

Cáin agus Aschur Náisiúnta

- 8.15** Tá an ghaolmhaireacht idir méideanna a bhailigh na Coimisinéirí loncaim agus Olltáirgeacht Intíre (OTI) leagtha amach i Fíor 8.3.⁴

Fíor 8.3 Méideanna a bhailigh na Coimisinéirí loncam agus an OTI 2007 go 2011

	Olltáirgeacht Intíre (praghsanna reatha)	Glanfháltais a bhailigh na Coimisinéirí loncam ^a	Glanfháltais mar % de OTI
	€m	€m	
2007	189,933	56,936	30.0%
2008	179,990	50,812	28.2%
2009	160,596	42,514	26.5%
2010	155,992	41,053	26.3%
2011	156,438	42,100	26.9%

Foinse: Cuntais Náisiúnta Ráithiúla na Príomh-Oifige Staidreamh, Ráithe 4 2011 (Réamhráiteach); Cuntas ar Fháltais loncam an Stáit

Nóta: a Tá glanfháltais chánach, ÁSPC agus muirir eile (féach Fíor 8.2) san áireamh sa cholún seo.

- 8.16** Ina theannta sin, tháinig laghdú ar an gcion OTI a bhailigh na Coimisinéirí loncaim i bhfoirm cánacha agus tobhach, is é sin, ó ráta thart ar 30% sa bhliain 2007 go leibhéal thart ar 27% idir na blianta 2009 agus 2011.

- 8.17** Le linn tagairt a dhéanamh roimhe seo don ghaolmhaireacht idir cáin agus OTI, luaigh an tOifigeach Cuntasaíochta go raibh athrú tagtha ar chomhdhéanamh an OTI in Éirinn idir na blianta 2001 agus 2007 de réir mar a bhí fás ag teacht ar ghníomhaíochtaí tógála ar luas níos tapa ná mar a bhí ag tarlú i gcás na gcomhchodanna eile de OTI. Luaigh sí go bhfuarthas leibhéil measartha ard fáltas cánach ón earnáil tógála agus ón earnáil mhaoine sa tréimhse lena mbaineann i gcomparáid le hearnálacha eile. Tá an laghdú ar an gcion OTI a bailíodh mar cháin agus mar thobhaigh inchurtha go formhór i leith an mheatha a tháinig ar na hearnálacha lenar ghabh fáltas arda cánach.

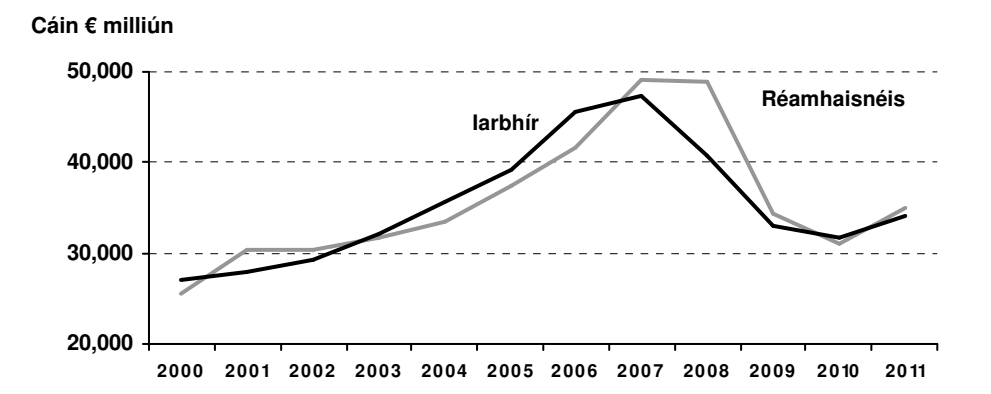
Réamhfhaisnéis loncaim

- 8.18** Déanann an Roinn Airgeadais réamhfaisnéisí cánach Stáitchiste a ullmhú le cúnamh ó na Coimisinéirí loncaim. I measc na nithe atá i gceist le réamhfaisnéisí fáltas cánach áirítear coigeartú a dhéanamh ar fháltais na bliana roimhe chun fachtóirí aonuaire nach dóigh dóibh a bheith ann arís a chur san áireamh, meastachán a dhéanamh ar an bhfás laistigh de mhírchinn cánach ar leithligh agus sin a dhéanamh faoi threoir réamh-mheastachán maicreacnamaíocha agus áireamh a dhéanamh ar an tionchar atá ag athruithe sna rátaí cánach.

⁴ Déanann an Olltáirgeacht Intíre tomhas ar aschur iomlán an gheilleagar i dtréimhse áirithe i.e. luach oibre ginte loncaim a dhéanann fostaithe, cuideachtaí agus daoine féinfhostaithe.

- 8.19** Sa bhliain 2011, ba é a bhí sa réamhaisnéis i gcomhair cánacha agus dleachtanna a bhí infhaighte ag an Státhchiste ná €34.9 billiún. Go foriomlán, bhí ioncam ó chánacha sa bhliain 2011 faoi bhun na leibhéal a bhí sa réamhaisnéis, is é sin le rá, bhí sé €873 mhilliún, nó 2.5%, faoi bhun na leibhéal sin. Tá an difríocht idir fáiltais chánach iarbhair agus fáiltais chánach réamhaisnéise sa tréimhse ó 2000 go 2011 leagtha amach i bhFíor 8.4.

Fíor 8.4 Cáin a Aistríodh chuig an Státhchiste i gcomparáid leis an Réamhaisnéis 2000 go 2011

Foinse: An Roinn Airgeadais

- 8.20** Tharla roinnt difríochtaí suntasacha idir réamhaisnéis agus méideanna iarbhair thar an tréimhse lena mbaineann. Bhí an t-ioncam ó cháin faoi bhun na réamhaisnéise sa bhliain 2007 agus sa bhliain 2008, is é sin, 3.7% faoina bun agus 16.6% faoina bun, faoi seach. Idir na blianta 2009 agus 2011, bhí an méid cánach a bailíodh iarbhair laistigh de 2.3% agus 3.9% de na méideanna a bhí sa réamhaisnéis.
- 8.21** I dtuarascáil ó ghrúpa modheolaíochta réamhaisnéise cánach a críochnaíodh sa bhliain 2008, rinneadh scrúdú ar na réamhaisnéisí ioncaim cánach sa tréimhse ó 1996 go 2006.⁵ Cé gur cinneadh sa tuarascáil go bhfuil deacrachtaí ag tíortha eile freisin maidir le réamhaisnéis chruinn a thabhairt ar fháltais chánach, cinneadh go raibh an leibhéal earráidí réamhaisnéise in Éirinn sa tréimhse a scrúdaíodh ard i gcomparáid le caighdeáin idirnáisiúnta. Luadh na fachtóirí seo a leanas sa tuarascáil mar nithe a d'fhág go raibh sé níos deacra réamhaisnéis a thabhairt in Éirinn:
- B'ionann athruithe substaintiúla struchtúracha laistigh den gheilleagar agus laistigh den chóras cánach agus a rá go bhféadfadh sé go raibh athrú tagtha thar am ar na boinn iomchuí cánach agus ar na fachtóirí geilleagracha a bhí taobh thiar díobh. Luadh go bhféadfadh fadhbanna móra a bheith ag baint le gaolmhaireacht 'staid chobhsaí' le linn tréimhse trasdula ina raibh athrú domhan struchtúrach ag tarlú. Mar shampla, luadh sa tuarascáil gurbh é a bhí i bhfreagrúlacht fáiltais cánach i leith athruithe in OTI ná corradh beag le 1:1 ar an meán thar an tréimhse 1999-2006 ach measadh gurbh é a bhí ann ná 0.3:1 don bhliain 2002 agus beagnach 1:1 sa bhliain 2006.⁶
 - Tá geilleagar na hÉireann i measc na ngeilleagar is lú agus is oscailte dá bhfuil ann laistigh den OECD agus baineann an t-aschur le líon measartha beag earnálacha. Mar thoradh air sin, tá an fhéidearthacht ann go mbeidh an ghníomhaíocht fhoriomlán eacnamaíochta agus an t-ioncam cánach a ghineann sé sin níos luainí ná mar a bheadh i gcás tíortha níos mó a bhfuil éagsúlú earnála níos mó iontu.

5 Tuarascáil an Ghrúpa Athbheithnithe ar Mhodheolaíocht Réamhaisnéise Cánach, Feabhra 2008.

6 De réir na tuarascála, measadh gurbh é a bhí sa tsolúbthacht cáin:OTI ná 1.1:1. Ciallaíonn sé sin go dtagann ardú 1.1% ar ioncam ó chánacha in aghaidh gach ardaithe 1% ar OTI.

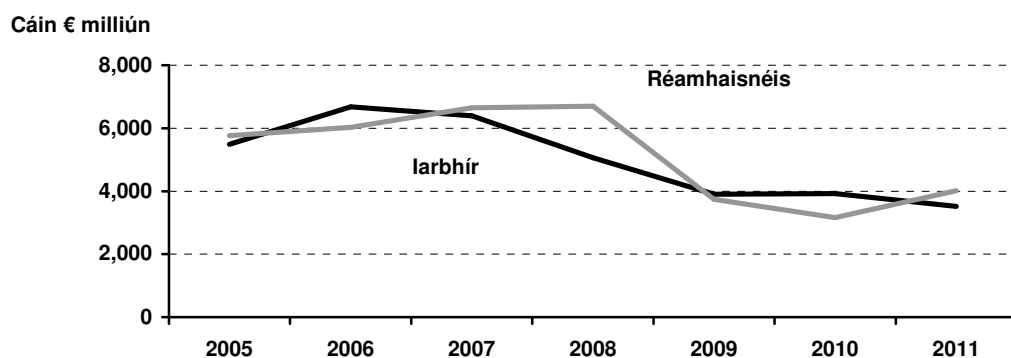
Tuairimí na Roinne Airgeadais

- 8.22** Tá sé ráite ag an Roinn Airgeadais go bhfuil réamhaisnéis ioncaim cánach ag brath ar roinnt ionchur arb é atá sa cheann is tábhachtaí díobh ná na hathróa maicreacnamaíocha arb iad is mó is bun le réamhaisnéisí ioncaim cánach. Mar gheall ar an éiginnteacht mhéadaithe sna blianta 2007 agus 2008, tharla méadú ar na rioscaí a ghabh le réamhaisnéisí eacnamaíocha agus fioscacha. Mar shampla, d'fhoilsigh an Ciste Airgeadaíochta Idirnáisiúnta a chuid réamhaisnéisí maicreacnamaíocha ina World Economic Outlook i mí Dheireadh Fómhair 2008 ach b'éigean dó réamhaisnéisí nua a fhoilsiú i mí na Samhna 2008, mar aon le faisnéis uasdátaithe a fhoilsiú i mí Eanáir 2009. Bhí an toradh sa bhliain 2008 16% faoi bhun na sprice a bhí leagtha amach i mbuiséad 2008 agus tharla sé sin go formhór mar thoradh ar fhorbairtí eisceachtúla a rinne difear don gheilleagar sa bhaile agus don gheilleagair idirnáisiúnta araon. Ina theannta sin, bhí an luaineacht thar na cúig bliana seo caite, go háirithe an meath an-mhór agus an-tobann a tháinig ar gheilleagar na hÉireann, ina fhachtóir tábhachtach mar bhonn le dialltaí ó ioncaim phróifílithe ó cháin.

Réamhaisnéis a dhéanamh faoi Fáltais ó Cháin Chorporáide

- 8.23** I dtuarascáil 2008 ar mhodheolaíocht réamhaisnéise cánach, luadh gurbh iad na fáltais Chánach Corporáide ba chúis leis an earráid ba mhó i dtaca le réamhaisnéisí sna ceithre mhírcheann is mó idir na blianta 1999 agus 2006. Luadh sa tuarascáil go raibh fadhbanna den chineál céanna ann i ndlínsí eile (an Ríocht Aontaithe mar shampla) maidir le réamhaisnéisí a dhéanamh faoi fáltais Chánach Corporáide.
- 8.24** Idir na blianta 2007 agus 2011, bhí an difríocht idir na fáltais iarbhir Chánach Corporáide agus na méideanna faisnéise sa raon ó 4% go 24%. Tá laghdú tagtha ar Cháin Chorporáide mar chion de na fáltais iomlána cánach ó 15% sa bhliain 2006 go 10% sa bhliain 2011. I bhFíor 8.5, taispeántar an réamhaisnéis agus na fáltais iarbhir Chánach Corporáide don tréimhse ó 2005 go 2011.

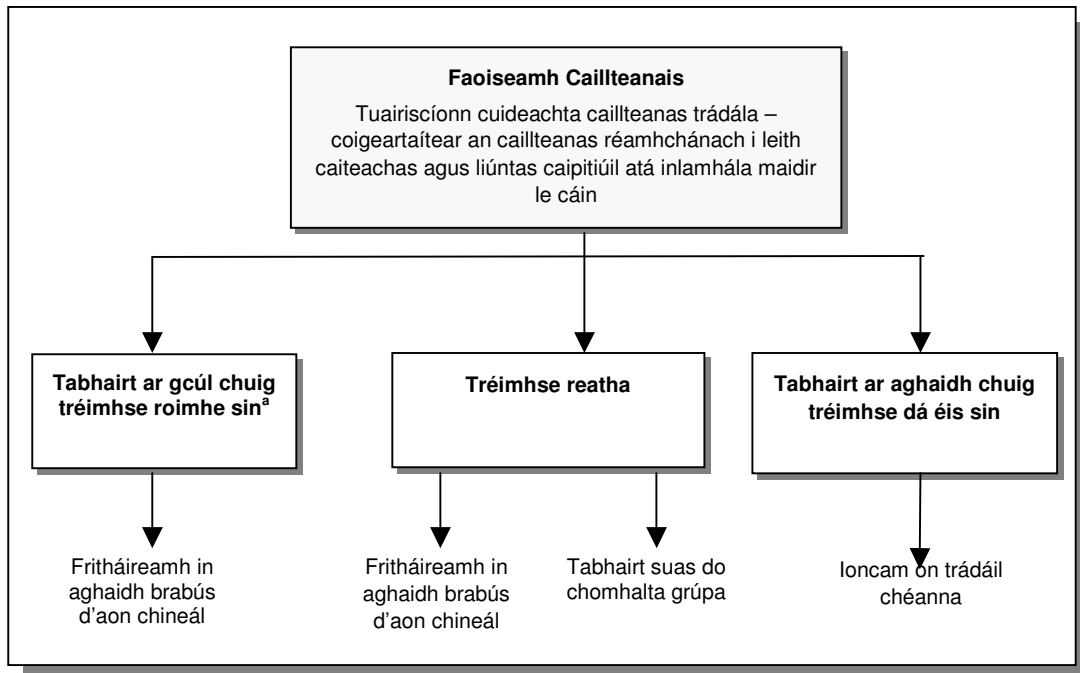
Fíor 8.5 An Réamhaisnéis agus na Fáltais Iarbhir Chánach Corporáide 2005 go 2011

Foinse: Cuntas ar Fáltais Ioncam an Stáit, Próifíl Charnach na Roinne Airgeadais maidir leis na Fáltais Ioncaim Cánach a bhfuiltear ag súil leo

- 8.25** Tá ullmhú réamhaisnéisí chruinn maidir le fáltais Chánach Corporáide tar éis éirí níos deacra mar thoradh ar na cailleanais shuntasacha atá ann anois agus ar féidir le gnóthaí iad a úsáid mar fhritháireamh in aghaidh brabús. I gcás ina dtuairiscíonn cuideachta cailleanas i dtréimhse chuntasaíochta áirithe, is féidir an cailleanas sin a úsáid, ar bhealaí éagsúla, chun faoiseamh a fháil ó íoc Cánach Corporáide. I bhFíor 8.6, taispeántar na bealaí éagsúla inar féidir le cuideachta cailleanas trádála a úsáid chun faoiseamh a fháil ó Cháin Chorporáide.

Fíor 8.6 Faoiseamh Caillteanais i leith Cánach Corparáide

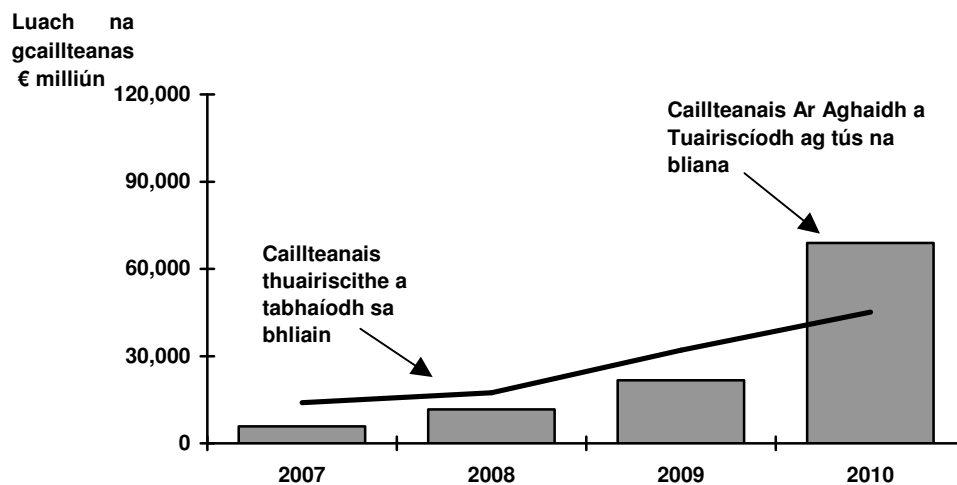

Nóta: a I gcás ina scoireann cuideachta de bheith ag trádáil agus go dtuiriscíonn sí caillteanas sa dhá mhí dhéag is déanaí ina raibh sí ag trádáil, is feidir an caillteanas sin a thabhairt ar gcúl agus a úsáid chun laghdú a dhéanamh ar an ioncam trádála ón trádáil chéanna sna trí bhliana roimhe sin.

8.26 Go stairiúil, ní dhearnadh luach carnach na gcaillteanas a bhí ar fáil lena bhfritháireamh in aghaidh brabús tothchaí a áireamh i dtuairisceáin Chánach Chorporáide. Tharla an gan-tuairisciú sin mar gurbh é a bhí san aon oibleagáid amháin a bhí ar chuideachtaí a raibh tuairisceáin á ndéanamh acu (do na blianta suas go 2010, go huile) ná caillteanas a dhearbhu uair amháin ar a dtuairisceán cánach. Níorbh éigean dóibh aon chaillteanais neamhúsáidte a athlua ach amháin sa mhéid gur mhian leo cuid de na caillteanais charntha a fhritháireamh in aghaidh brabús an bhliain sin. Mar thoradh air sin, níl faisnéis iomlán ag na Coimisinéirí Ioncaim i ndáil le luach iomlán na gcaillteanas atá ar fáil ar chuideachtaí lena bhfritháireamh amach anseo.

8.27 I bhFíor 8.7, taispeántar an treocht i dtaca le caillteanais thuairiscithe a tugadh ar aghaidh ó thréimhsí cuntasáíochta roimhe sin agus i dtaca le caillteanais dhearbhaite a tabhaíodh sna tréimhsí cuntasáíochta ó 2007 go 2010. Fuarthas an fhaisnéis ó thuairisceáin Chánach Corparáide a bhí dlite i Meán Fómhair gach bliain i leith tréimhsí cuntasáíochta dar chríoch an bhliain roimhe sin.

Fíor 8.7 An Treocht i dtaca le Caillteanais Ar Aghaidh agus Caillteanais a Tabhaíodh 2007 go 2010

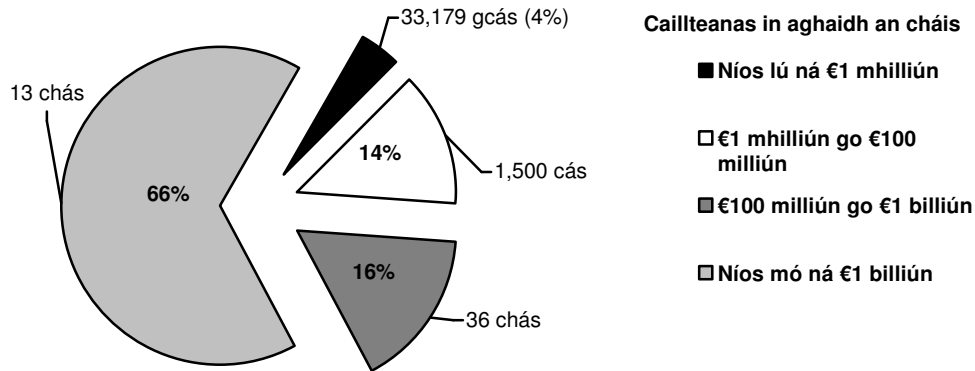

Foinse: Tuairisceáin Chánach Corparáide do thréimhsí cuntasáíochta dar chríoch sa tréimhse idir na blianta 2007 agus 2010

- 8.28** Rud a d'imir tionchar ar an méadú ar na caillteanais thuairiscithe a bhí tugtha ar aghaidh ag tús na bliana 2010 ná an teagmháil a rinne na Coimisinéirí Ioncaim le cuid de na cuideachtaí a raibh na caillteanais is mó déanta acu, agus iad ag iarraidh faisnéis níos fearr a fháil, chun a chinntiú go mbeadh sonraí faoi chaillteanais charntha a bhí á dtabhairt ar aghaidh san áireamh ina dtuairisceáin don bhliain 2010.
- 8.29** Measann na Coimisinéirí Ioncaim gur fhan luach €119 billiún de chaillteanais agus de liúntais chaipitiúla gan úsáid ag deireadh na bliana 2010 agus go bhfuil siad ar fáil lena dtabhairt ar aghaidh chun iad a fhritháireamh i mblianta amach anseo. D'fhéadfadh sé go mbeidh éifeacht shuntasach ag an leibhéal sin caillteanas ar fháltais Chánach Corparáide amach anseo.
- 8.30** Trí leas a bhaint as faisnéis a fuarthas ó fháltais Chánach Corparáide 2010, measann na Coimisinéirí Ioncaim go ndearnadh luach €22 billiún de chaillteanais agus de liúntais chaipitiúla a úsáid chun laghdú a dhéanamh ar an méid Cánach Corparáide a bhí iníoctha don bhliain 2010.
- 8.31** Cé gur deacair meastachán a dhéanamh ar an tionchar fadtéarma atá ag caillteanais ar fháltais Chánach Corparáide, is fiú a lua maidir leis an mbliain 2011 gur 129 gcáiníocóir a d'íoc beagnach dhá thrian de na fáltais iomlána Chánach Corparáide cé gur íoc thart ar 36,000 cáiníocóir Cáin Chorporáide. De bhreis air sin, is líon measartha beag cáiníocóirí atá i gceist i gcás cion mór de na caillteanais a tugadh ar aghaidh.
- 8.32** De réir anailíse ar na caillteanais €70 billiún a tugadh ar aghaidh sa bhliain 2010 ó thréimhsí cuntasáíochta roimhe sin, taispeántar nach raibh ach 49 gcás i gceist i gcás luach €56 billiún (82%) de luach iomlán na gcaillteanas de réir mar a thaispeántar i bhFíor 8.8. Áirítear iontu sin:

- cúig fhoras airgeadais atá páirteach in NAMA agus arb é atá sna caillteanais iomlána dá gcuid a tugadh ar aghaidh ó thréimhsí cuntasaíochta roimhe sin ná suim corradh beag le trian den luach iomlán (€21 billiún) – tá srian leis an méid úsáide is féidir a bhaint as na caillteanais sin.⁷
- 44 chuideachta eile, arb é atá sna caillteanais iomlána dá gcuid a tugadh ar aghaidh ó thréimhsí cuntasaíochta roimhe sin ná €35 billiún.

Fíor 8.8 Caillteanais a Tugadh Ar Aghaidh de réir méid 2010

Foinse: Tuairisceáin Chánach Corparáide 2010

- 8.33** I bhfianaise an oiread sin caillteanas carntha i líon measartha beag cuideachtaí, is ceart go ndéanadh anailís ar bhonn gach cáis ar leith ar na cuideachtaí a bhfuil caillteanais mhóra acu atá ar fail lena bhfritháireamh faisnéis úsáideach a sholáthar i ndáil leis an éifeacht ionchasach ar fháltais chánach amach anseo.

Aisíocaí agus Aisíocaíochtaí

- 8.34** Tá bonn reachtúil faoi theideal chun aisíocaí agus aisíocaíochtaí.⁸ Tugtar aisíocaíochtaí faoi réir éileamh a dhéanamh chuig na Coimisinéirí Ioncaim laistigh de cheithre bliana ó dheireadh na tréimhse lena mbaineann an t-éileamh.
- 8.35** Rinneadh €6.3 billiún a aisíoc le cáiniocóirí sa bhliain 2011. B'ionann na haisíocaíochtaí sin agus 18% de ghlanstuim na gcánacha agus na ndleachtanna a bailíodh. Tá an aisíocaíocht faoi gach mírcheann cánach thar na cúig bliana seo caite leagtha amach i bhFíor 8.9.
- 8.36** I bhFíor 8.10, taispeántar an ghaolmhaireacht idir aisíocaíochtaí cánach agus glanfháltais thar an tréimhse ó 2006 go 2011 i leith na gcánacha ba chúis leis na leibhéil aisíocaíochta is mó le blianta beaga anuas.
- 8.37** B'ionann na haisíocaíochtaí le custaiméirí sa bhliain 2011, i gcás Cánach Corparáide agus CBL, agus suim níos mó ná an ceathrú cuid den ghlanmhéid a bailíodh faoi gach ceann de na mírchinn sin. Ó bhí an bhliain 2009 ann, tá laghdú ag teacht ar aisíocaíochtaí Cánach Ioncaim mar chéatadán de na glanfháltais agus is é atá iontu anois ná 19%.

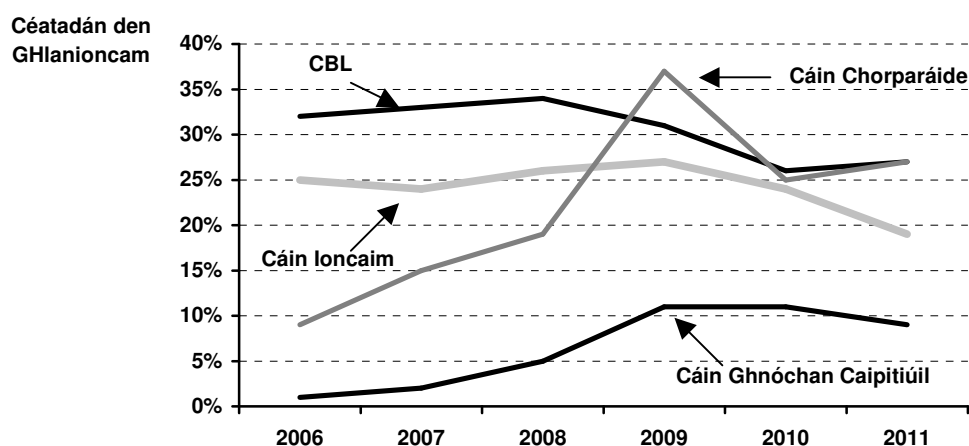
⁷ Leis an Acht fán nGníomhaireacht Náisiúnta um Bainistíocht Sócmhainní 2009, leasaíodh an tAcht Comhdhlúite Cánacha 1997 chun srian a chur le húsáid caillteanas de chuid foras rannpháirteach i dtréimhsí cuntasaíochta dar tosach dáta rite Acht NAMA. Is é atá sa mhéid uasta caillteanas a thugtar ar aghaidh agus atá inúsáidte i ngach tréimhse ná an leathchuid d'fharasbarr na mbrabús grúpthrádála thar chaillteanais ghrúpthrádála don tréimhse sin, ionas go mbeidh méid íosta 50% de bhrabús ghrúpthrádála fós inmhuirearaithe i leith cánach i ngach tréimhse.

⁸ Alt 865, an tAcht Comhdhlúite Cánacha 1997.

Fíor 8.9 Aisiocaíochtaí atá déanta ag na Coimisinéirí Ioncaim 2007 go 2011

Íocaíochtaí	2007	2008	2009	2010	2011
	€m	€m	€m	€m	€m
Cáin Ioncaim	3,206	3,398	3,229	2,680	2,597
Cáin Bhreisluacha	4,729	4,560	3,325	2,642	2,604
Cáin Chorparáide	936	975	1,445	976	948
Mál	124	103	48	54	53
Cáin Ghnóchan Caipitiúil	64	70	62	38	38
Dleachtanna stampa	65	49	23	23	18
Cáin Fháltas Caipitiúil	6	8	12	6	10
Dleachtanna custam	7	15	4	1	1
Iomlán	9,137	9,178	8,148	6,420	6,269
mar % den ghlantoradh	19%	22%	25%	20%	18%

Foinse: Cuntas ar Fháltas Ioncam an Stáit 2007 go 2011

Fíor 8.10 Aisiocaíochtaí Cánach mar Chion de na Glanfháltais Ioncaim 2006 go 2011

Foinse: Cuntas ar Fháltas Ioncam an Stáit 2006 go 2011

Modhanna Íocaíochta

- 8.38** Léiríonn Fíor 8.11 go bhfuil méadú ag teacht, de réir a chéile, ar an líon cáiníocóirí a úsáideann sásraí ar líne chun cánacha agus dleachtanna a íoc. Sa bhliain 2011, rinneadh os cionn trí cheathrú de na fáltas (i dtéarmaí luacha) a phróiseáil trí Sheirbhís Ar Líne na gCoimisineirí Ioncaim (ROS). Tá laghdú ag teacht ar an méid a íoctar le seiceanna agus le dochair dhíreacha nó le gíorónna.

Fíor 8.11 Modhanna Íocaíochta leis an Ard-Bhailitheoir 2009 go 2011

An Sásra Íoca	An cion de na fáiltais chomhlána ^a		
	2009	2010	2011
Seirbhís Ar Líne na gCoimisinéirí Ioncaim	61%	70%	78%
Seiceanna	21%	14%	9%
Dochair dhíreacha ^b agus Gíoró	17%	15%	12%
An Sirriam	0.4%	0.3%	0.3%
Aturnae	0.1%	0.1%	0.1%
Iomlán	100%	100%	100%

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim, Rannán an Ard-Bhailitheora

Nótaí: a Bainneann an anailís seo le tuairim is €40.5 billiún (84%) de na fáiltais ioncaim ar fad a bhailigh Rannán an Ard-Bhailitheora sa bhliain 2011. Ní áirítear inti cánacha agus dleachtanna a íocadh le Rannáin Ioncaim seachas Rannán an Ard-Bhailitheora.

b Áirítear anseo íocaíochtaí údaráithe fiachais aonair (ÚFA) ar tríothu a sholáthraíonn an cáiníocóir mionsonraí faoina chuntas/cuntas bainc ar chuid an duilín pá den fhoirm chánach iomchuí. Níl sé seo bailí ach amháin i gcás fiachais aonair agus i gcás an mhéid a shonraítear.

Conclúidí agus Moladh

- 8.39** Tháinig laghdú 28% ar na méideanna a bhailigh na Coimisinéirí Ioncaim idir na blianta 2007 agus 2010. Sa bhliain 2011, aisiompaíodh an treocht sin agus tháinig méadú 2.6% ar an méid iomlán a bailíodh. Tríd is tríd, is é is cúis leis an nglanmhéadú sa bhliain 2011 ná tabhairt isteach an Mhuirir Shóisialaigh Uiligh agus an tobhaigh ar scéimeanna pinsin, arna bhfritháireamh le laghduithe ar na fáiltais ó Cháin Chorporáide agus ó CBL.
- 8.40** Tháinig athrú ar an ngaolmhaireacht idir cáin agus aschur náisiúnta (OTI) idir na blianta 2007 agus 2011. Cé go bhfuil laghdú tagtha ar OTI gach bliain go dtí 2011, tháinig laghdú freisin ar an gcion den OTI a bailíodh mar cháin ó 30% sa bhliain 2007 go 26% sa bhliain 2010. Sa bhliain 2011, rinneadh méid rud beag faoi bhun 27% de OTI a bhailiú mar cháin agus mar mhuirir eile.
- 8.41** Tríd is tríd, tá réamhaisnéisí cánach bunaithe ar réamh-mheastacháin mhaicreacnamaíocha agus ar mheastacháin ar an ngaolmhaireacht idir ioncaim ó chánacha agus OTI. Fágann athruithe struchtúracha laistigh den gheilleagar go bhfuil sé níos deacra réamhaisnéis a dhéanamh faoi na fáiltais chánach a bheidh ann amach anseo. Mar gheall ar na caillteanais shuntasacha atá ann maidir le Cáin Chorporáide, tá sé níos casta meastachán a dhéanamh ar fháiltais ó Cháin Chorporáide. Sa bhliain 2010, meastar gurb é a lean as úsáid caillteanas ná laghdú €2.75 a dhéanamh ar na fáiltais ionchasacha ó Cháin Chorporáide. Tá os cionn 80% de na caillteanais atá ar fáil lena dtabhairt ar aghaidh in aghaidh brabús sa todhchaí inchurtha i leith líon measartha beag cuideachtaí móra.

Moladh 8.1: I bhfianaise an leibhéil athraithe san aschur náisiúnta agus an athraithe struchtúraigh laistigh de gheilleagar na hÉireann le blianta beaga anuas, is ceart don Roinn Airgeadais athbhreithniú a dhéanamh ar éifeachtacht a cuid modhanna réamhaisnéise cánach. Le linn athbhreithnithe den sórt sin, dhéanfaí scrúdú ar na cúiseanna le díbhéirseachtaí réamhaisnéise, dhéanfaí athbhreithniú ar pharaiméadair struchtúracha na solúbthachtaí cánach agus dhéanfaí moltaí maidir le hathruithe ar an modheolaíocht, i gcás inar cuí sin.

Freagra na Roinne Airgeadais: Tá athruithe suntasacha struchtúracha tar éis tarlú i ngeilleagar na hÉireann ón tráth a foilsíodh tuarascáil an Ghrúpa Modheolaíochta Réamhaisnéise Cánach sa bhliain 2008. I dtaca leis sin de, chuir Rannán Fioscach na Roinne tús le déanaí le hathscrúdú ar na solúbthachtaí a úsáidtear sa mhúnla réamhaisnéise cánach. Beidh torthaí na hanailíse sin ina gcabhair mar eolas chun a fháil amach an féidir feabhsúcháin a dhéanamh ar an bpróiseas réamhaisnéise. Measann an Roinn go bhfuil tábhacht mhór ag baint lena ról maidir le réamhaisnéisí maicreacnamaíocha agus fioscacha agus tá rún daingean aici a chinntiú go ndéantar an obair sin de réir na gcaighdeán is airde. Le déanaí, rinne an Roinn feachtas suntasach earcaíochta a chur i gcrích ag gach leibhéal chun cur leis na scileanna speisialtóireachta atá ar fáil. Maidir le hearcaíocht, díriodh ar dhaoine ag a bhfuil ardscileanna san eachnamaíocht, i réimse an chánachais, in acmhainní daonna agus sa réimse airgeadais.